

Vážený pán
Igor Matovič
Predseda vlády Slovenskej republiky

Bratislava, 1. októbra 2020

VEC: Plán obnovy Európskej únie a podpora potravinovej sebestačnosti SR.

Vážený pán premiér,

dovoľte, aby sme v mene podpísaných organizácií zastupujúcich celý dodávateľsko-odberateľský reťazec s poľnohospodárskymi výrobkami a potravinami vyjadrili znepokojenie ohľadom medializovaných priorít na využitie prostriedkov z Plánu obnovy Európskej únie, v rámci ktorých absentuje agropotravinársky sektor.

Ústava Slovenskej republiky garantuje všetkým občanom právo na život, pričom Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, ktorého zmluvného štátom je aj Slovenská republika, uznáva právo každého jednotlivca na primeranú životnú úroveň, ktorá zahŕňa dostatočnú výživu, čiže adekvátne jedlo, šatstvo, byt a neustále zlepšovanie životných podmienok. Rovnako Európska komisia si dáva za jeden zo strategických cieľov v stratégii Z farmy na stôl, ktorú predstavila v máji tohto roku, zabezpečiť pre všetkých občanov Európskej únie dostupné a výživné potraviny. Kvalitné potraviny prispievajú k celkovému priaznivému zdravotnému stavu obyvateľstva, potraviny z lokálnych zdrojov zároveň prispievajú k ochrane životného prostredia znižovaním uhlíkovej stopy.

Dôležitosť poľnohospodárstva a potravinárstva sa naplno ukázala počas prvej vlny pandémie spôsobenej ochorením COVID-19, kedy mnohé spracovateľské závody vrátane automobilových prerušili výrobu. Poľnohospodári, potravinári a maloobchod s potravinami však museli fungovať naďalej, pretože nedostatok, prípadne nedostupnosť potravín môže viesť až k občianskym nepokojom a znamenať ohrozenie národnej bezpečnosti. Uzatvorenie hraníc zároveň znamenalo významné narušenie fungovania jednotného európskeho trhu a odhalila slabinu v jeho fungovaní – v prípade, že zvrchované členské štáty Európskej únie prijímú opatrenia v rámci núdzového stavu, prípadne zakážu vývoz určitých výrobkov, nemá Európska komisia kompetenciu prikázať ktorémukoľvek členskému štátu poskytnúť potraviny druhému členskému štátu a krajiny, ktoré nie sú potravinovo sebestačné, budú odkázané na humanitárnu pomoc.

Slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo prešlo za posledných tridsať rokov výraznými zmenami. Z krajiny, ktorá si dokázala zabezpečiť všetky základné poľnohospodárske suroviny a potraviny z vlastnej produkcie, sa stala krajina závislá od dovozu, s hrubou potravinárskou produkciou na chvoste krajín Európskej únie. **Podiel slovenských potravín na pultoch v maloobchode je na úrovni 40% a záporné saldo zahraničného obchodu s agropotravinárskymi komoditami bude tohto roku atakovať historickú hranicu 2 miliárd eur.** Potravinárske odvetvie je pritom najväčším

spracovateľským odvetvím v Európskej únii, väčším ako automobilový priemysel, a rovnako je tak tomu aj vo vyše polovici členských štátov EÚ. Slovenská republika tak zďaleka nevyužíva potenciál, ktorý jej umožňujú nielen pôdne a klimatické podmienky, ale aj dlhodobá tradícia výroby kvalitných potravín.

Po našej niekoľkoročnej snahe a analýzach dostupných údajov je dnes všeobecne uznávaným faktom, že **hlavnou prekážkou zvýšenia potravinovej bezpečnosti je zhoršujúca sa konkurencieschopnosť spracovateľských potravinárskych podnikov spôsobená zanedbanou podporou zo strany štátu**. Finančné prostriedky zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, ktorých výška navyše nedosahuje výšku podpôr poskytovaných v starých členských krajinách, smerovali prevažne do poľnohospodárskej prvovýroby a pre spracovateľské podniky boli vyčlenené iba v minimálnej miere. **Finančne poddimenzovaný potravinársky priemysel je dnes na Slovensku najslabším článkom potravinovej vertikály, ktorá sa tak v dôsledku tejto nerovnováhy stáva nefunkčnou.**

Veľkú šancu na zvrátenie tohto kritického stavu vidíme v Pláne obnovy Európskej únie. Štát má rozsah potrebných investícií do odvetvia spracovania potravín zmapovaný. V závere minulého roka si dalo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR vypracovať komplexnú informačnú databázu pre účely zefektívnenia potravinárskej výroby. Do databázy dodalo informácie 251 potravinárskych podnikov, ktoré tvoria 65,47% tržieb z celkového odvetvia. Potravinári potrebujú v rozmedzí 2-5 rokov investovať do svojich podnikov v prepočte na celé odvetvie až 939 miliónov Eur. Pri realizácii plánovaných investícií by sa z odvetvia potravinárstva mohlo stať moderné, inovatívne odvetvie so zníženým dopadom na životné prostredie.

Investície do technológie výroby počítajú s robotizáciou, nákupom inovatívnych technológií, automatizáciou, či digitalizáciou. V rámci investícií do produktov sa potravinári plánujú zamerať najmä na reformuláciu potravín, výrobu inovatívnych výrobkov, fortifikácie výrobkov či vývoj výrobkov pre ľudí trpiacich potravinovými intoleranciami a výrobkov určených na osobitné výživové účely. V rámci energetického hospodárenia majú potravinári zámer realizovať investície do zníženia energetickej náročnosti výroby, obnoviteľných zdrojov energie, napríklad solárny ohrev vody, fotovoltaická výroba elektrickej energie, či využitie odpadového tepla z bioplynových staníc. Aj v oblasti ochrany životného prostredia je potrebné veľké množstvo investícií, či už do výstavby nových čističiek odpadových vôd, šetrenia vody, dobrých životných podmienok zvierat, ekologizácie obalov – alternatívy plastov, ekologickej likvidácie odpadov, či bezobalového ekologického predaja.

Súčasťou rozpočtovej dohody európskych lídrov z júlového summitu EÚ je aj mimoriadny balík pre poľnohospodárstvo. Konkrétne 7,5 miliardy eur by malo ísť na rozvoj vidieka, teda do druhého piliera Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. Tieto finančné prostriedky sú súčasťou balíka Plánu obnovy Európskej únie, pričom eurokomisár pre poľnohospodárstvo Janusz Wojciechowski vyzýva, aby sa tieto finančné prostriedky uvoľnili čo najskôr a **aby sa pri využití peňazí okrem farmárov myslelo aj na spracovateľov.**

Je pre nás preto sklamaním, že podľa medializovaných informácií o štruktúre Plánu obnovy EÚ pre Slovensko nebol návrh Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR na vyčlenenie prostriedkov pre poľnohospodárov a potravinárov akceptovaný.

Potravinársky priemysel na Slovensku je v súčasnosti z hľadiska možných zdrojov štátnej podpory v kritickej situácii:

- podľa stanoviska sekcie priamych platieb a rozvoja vidieka MPA RV SR v pripravovanom Strategickom pláne na roky 2021-2027 potravinárskym podnikom už nebude umožnené byť žiadateľom o dotácie z eurofondov tak, ako tomu bolo v období 2014-2020,
- podľa mediálnych výstupov týkajúcich sa Plánu obnovy EÚ pre Slovensko nebol potravinársky priemysel zahrnutý medzi oblasti, pre ktoré bude vyčlenená podpora, a to napriek záverom júlového summitu EÚ,
- zo strany Ministerstva životného prostredia SR bola v skrátanom legislatívnom konaní predložená a schválená novela zákona o odpadoch, ktorá predbežne predstavuje zvýšené finančné požiadavky vo výške 65 mil. € na triedený zber a recykláciu, 120 mil. € na skoršie vybudovanie systému zálohovania vratných plastových fliaš a plechoviek a každoročne cca 30 mil. € na jeho prevádzku.

Vážený pán premiér,

ako zástupcovia všetkých relevantných organizácií podpísaných pod týmto listom musíme žiaľ skonštatovať, že za takýchto finančných a legislatívnych podmienok je záväzok zakotvený v Programovom vyhlásení Vlády Slovenskej republiky 2020-2024 zvýšiť potravinovú sebestačnosť Slovenska iluzórny a nerealizovateľný.

Pevne preto veríme, že na základe predloženej argumentácie uznáte vážnosť tejto situácie a iniciujete jej nápravu. Skutočnosť, že sa jedná o opatrenia troch ministerstiev v gescii a politickej zodpovednosti Vášho hnutia OĽANO, by mohla predstavovať možnosť ešte priamočiarejšieho prijatia opatrení na reálnu podporu potravinovej sebestačnosti Slovenska, bez nutnosti niekedy zdĺhavého hľadania konsenzu s koalíčnými partnermi.

Bez podpory slovenského potravinárskeho priemyslu sa ešte viac roztvoria nožnice jeho nekonkurencieschopnosti voči zahraničiu. Bez potrebných investícií zostane ambícia zvyšovania našej potravinovej sebestačnosti a podielu slovenských potravín na pultoch prázdny sľubom a zákonite musíme očakávať ďalšie zhoršovanie situácie. Slovenská republika nemôže byť schopná plniť ciele podpory investícií, modernizácie a zelenej ekonomiky, pokiaľ nedokáže zabezpečiť vlastným občanom základnú potrebu, ktorou sú kvalitné, výživné a dostupné potraviny z lokálnej produkcie.

Poľnohospodárske a potravinárske samosprávy vždy, keď to bolo potrebné, a bez ohľadu na aktuálnu politickú garnitúru zastavali oprávnené záujmy sektoru. Len za posledných 12 rokov zorganizovali viac ako 30 akcií a protestov, na ktorých presadzovali dôležité témy a ich riešenia.

Dnes je nevyhnutné sústrediť sa na kľúčové témy vyostrujúcich sa ekonomických vzťahov na jednotnom európskom agropotravinárskom trhu, a preto privítame, ak budeme môcť podrobnejšie informovať o situácii v sektore a nami navrhovaných riešeniach na osobnom stretnutí s Vami.

S úctou,

Daniel Poturnay
Prezident
Potravínárska komora Slovenska

V mene nasledovných organizácií:

Potravinárska komora Slovenska

**Slovenská poľnohospodárska
a potravinárska komora**

Slovenská aliancia moderného obchodu

Zväz obchodu SR
Zväz obchodu Slovenskej republiky

Asociácia výrobcov nealkoholických nápojov
a minerálnych vôd na Slovensku
**Asociácia výrobcov nealkoholických nápojov
a minerálnych vôd**

Slovenské združenie výrobcov piva a sladu

Zväz spracovateľov mäsa

**Slovenský zväz pekárov, cukrárov a
cestovinárov**

Únia potravinárov Slovenska

Agrárna komora Slovenska

Na vedomie:

Eduard Heger, minister financií SR

Ján Mičovský, minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR